

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Boualem Sansal

SATUL NEAMȚULUI

sau Jurnalul fraților Schiller

Traducere din franceză și note de
BOGDAN GHIU și MĂDĂLINA GHIU

HUMANITAS
fiction

Îi mulțumesc cu deosebită afecțiune doamnei Dominique G.H., profesoară la liceul A.M., care a avut amabilitatea de a-mi rescrie cartea într-o franceză corectă. A făcut o treabă atât de bună, încât aproape că nu mi-am recunoscut textul. Mi-a fost greu să-l citesc. A făcut-o în amintirea lui Rachel, pe care l-a avut elev. „Cel mai bun elev“, a ținut ea să sublinieze.

În unele cazuri, i-am urmat sfatul, am schimbat nume și am eliminat comentarii. În altele, am păstrat propria mea redactare, este important pentru mine. Dânsa spune că există anumite paralelisme periculoase care ar putea să-mi pricinuiască necazuri. Nu-mi pasă, am spus ce aveam de spus, punct, și semnez:

Malrich Schiller.

Jurnalul lui Malrich

Octombrie 1996

Au trecut șase luni de la moartea lui Rachel. Avea treizeci și trei de ani. Într-o zi, cu doi ani în urmă, ceva s-a rupt în mintea lui și a început să alerge între Franța, Algeria, Germania, Austria, Polonia, Turcia, Egipt. Între două călătorii, citea, rumega în colțul său, scria, delira. Și-a pierdut sănătatea. Apoi locul de muncă. Apoi mințile. Ophélie l-a părăsit. Într-o noapte, s-a sinucis. Se întâmpla pe 24 aprilie anul acesta, 1996, în jurul orei 23.

Nu știam nimic despre problemele lui. Eram tânăr, aveam șaptesprezece ani când ceva s-a rupt în mintea lui, o apucasem pe-un drum greșit. Pe Rachel îl vedeam foarte rar, îl evitam, îmi ținea neîncetat predici. Îmi pare rău s-o spun, este fratele meu, dar să fii atât de bun cetățean te-apucă groaza. El avea viața lui, eu o aveam pe-a mea. Era ceva șef într-o mare firmă americană, avea gagică lui, casa lui, mașina lui, cartea lui de credit, totul era calculat la secundă, în vreme ce eu mă speteam 24/24 cu toți sinistrații din cartier. E clasificat ZUS-1¹, zonă urbană sensibilă de

1. Acronim pentru *Zone Urbaine Sensible*, teritoriu infraurban delimitat, între 1996 și 2014, prin lege, caracterizat în special prin sărăcie, șomaj și insecuritate legate de consumul și traficul de

categoria întâi. La nesfârșit, ieși dintr-o nenorocire și intri în alta. Într-o dimineață, Ophélie ne-a telefonat și ne-a anunțat drama. Trecuse pe-acasă gândindu-se că o să mai aștepte vești despre *fostul* ei. Presimțeam eu ceva, a zis ea. Am sărit pe motoreta lui Momo, băiatul măcelarului halal, și-am demarat în trombă. Era lume adunată în fața casei, poliție, salvarea, vecini, curioși. Rachel se afla în garaj, pe jos, rezemat de perete, cu picioarele întinse, cu bărbia în piept și cu gura deschisă. Părea că doarme. Avea fața plină de funingine. Zăcuse toată noaptea în gazele de eșapament ale propriei mașini. Purta o pijama ciudată, o pijama în dungi pe care nu i-o știam, și era ras în cap ca la ocnă, chilug. Ce ciudat arăta! Am privit totul fără să scot o vorbă. Încă nu realizam. Medicul m-a întrebat: Este fratele tău? Am zis: Da. M-a întrebat: Numai atât îți vine să spui? Am ridicat din umeri și m-am dus în salon.

Ophélie era împreună cu Com'Dad, comisarul cartierului. Plângea. El lua notițe. Când m-a văzut, a spus: Apropie-te puțin! Mi-a pus întrebări. Am spus că nu știu nimic. E-adevărat, îl vedeam rar pe Rachel. Clocea el ceva, fără îndoială, dar îmi spuneam: Fiecare cu treaba lui. Trist, dar adevărat, sinuciderea este ceva obișnuit în cartier, ești uluit o clipă, rămâi abătut o zi sau două, dar după o săptămână nici nu te mai gândești. Îți spui: asta-i viața, și-ți vezi de-ale tale. De data asta, era vorba de fratele meu, de fratele meu mai mare, trebuia să înțeleg.

Nu aveam nici cea mai mică idee despre ce se întâmplase și nu-mi închipuiam că lucrurile ajunseseră atât de

droguri și de un grad ridicat de dezinsertie socială, populate mai ales de imigranți.

departe pentru el și că ar putea să ajungă atât de departe și pentru mine. La orice m-aș fi putut gândi, și chiar m-am gândit zile-ntregi, o chestie amoroasă, o chestie de bani, o chestie de stat, o boală incurabilă, tot ce poate fi mai rău în rahatul ăsta de viață, dar numai la asta nu. A, nu, Dumnezeu, asta nu! Nu cred că există cineva pe lume care să fi trecut printr-o asemenea dramă.

După înmormântare, Ophélie a plecat în Canada, la verișoara ei Cathy, care era măritată cu un vânător și comerciant de blănuri plin de parale. Mi-a lăsat casa în grijă spunând: Om vedea după aia. Când am întrebat-o de ce s-a sinucis Rachel, mi-a răspuns: Nu știi, nu mi-a spus niciodată nimic. Am crezut-o, mi-am dat seama după cum tremura că habar n-avea, Rachel nu spunea niciodată nimic nimănui.

M-am trezit singur în casă, cu moralul la pământ. Mi-era ciudă că nu fusesem prezent atunci când Rachel căzuse în depresie. O lună întreagă m-am învârtit în cerc. Mi-era rău, nu reușeam nici măcar să plâng. Raymond, Momo și ceilalți tovarăși îmi țineau companie. Treceau seara și vorbeam în șoaptă golind cutii de bere. Vegheam ca niște bufnițe. Atunci am început să muncesc în garajul tatălui lui Raymond, domnul Vincent. Se cheamă *Paradisul mașinilor*. Eram plătit ca ucenic, plus bacșișurile. Îneebuneam să stau singur. Munca e bună, te ajută să uiți.

O lună mai târziu, Com'Dad a telefonat la garaj ca să-mi spună: Treci pe la comisariat, am ceva pentru tine. M-am dus după muncă. S-a uitat îndelung la mine plimbându-și limba prin gură, după care a deschis un sertar,

a scos o pungă de plastic și mi-a întins-o. Am luat-o. Conținea patru mari caiete ușor ferfenițite. Mi-a zis: E jurnalul fratelui tău. Nu mai avem nevoie de el. Mi-a pus degetul sub nas și a adăugat: Trebuie să citești, o să te-aducă cu picioarele pe pământ. Fratele tău era un tip mișto. După care a început să vorbească despre tot felul de lucruri care îl preocupau, cartierul, viitorul, republica, calea cea dreaptă. Îl ascultam bălăbănindu-mă de pe un picior pe altul. S-a uitat la mine și-a spus: Hai, cară-te!

De cum am început să citesc jurnalul lui Rachel, m-am îmbolnăvit. Totul a luat foc în jurul meu. Îmi strângeam capul în mâini ca să nu explodeze, îmi venea să urlu. Nu se poate, îmi spuneam la fiecare pagină. După care, când am terminat de citit, totul s-a așezat dintr-odată. Eram înghețat pe dinăuntru. Nu voiam decât un singur lucru: să mor. Îmi era rușine că trăiam. După o săptămână, am înțeles, povestea lui este povestea mea, a noastră, este trecutul lui tata, trebuia să-l trăiesc și eu, la rândul meu, să merg pe-același drum, să-mi pun aceleași întrebări, și, acolo unde tata și Rachel dăduseră greș, eu să încerc să supraviețuiesc. Simțeam că era prea mult pentru mine. Am simțit însă foarte tare, fără să știu de ce, că trebuie să povestesc totul lumii. Sunt povești de ieri, dar, pe de altă parte, viața este întotdeauna la fel și deci această dramă unică poate să se repete oricând.

Înainte de a începe să povestesc, iată câteva informații despre noi. Rachel și cu mine ne-am născut la țară, în fundul Algeriei, într-un ținut de la capătul pământului, nu știu exact unde. Se cheamă Aïn Deb. Cândva, unchiul

Ali mi-a explicat că asta înseamnă Izvorul măgarului. Ceea ce mă făcuse să râd, îmi imaginam un măgar păzindu-și semeț sursa de apă, frecându-se egoist pe burtă.

Ne-am născut dintr-o mamă algeriană și un tată neamț, Aïcha și Hans Schiller. Rachel a ajuns în Franța în 1970, avea șapte ani. Din prenumele Rachid și Helmut a ieșit Rachel, și așa a rămas. Eu am debarcat în 1985, aveam opt ani. Din prenumele Malek și Ulrich a ieșit Malrich, și așa a rămas. Am fost primiți de unchiul Ali, un om de toată isprava care avea șapte băieți și o inimă cât casa. La el, cu cât e mai multă lume, cu atât mai bine. Se trăgea din același ținut, era prieten cu tata, un emigrant din primul val care a îndurat toate nenorocirile, dar care a reușit să-și înjghebeze un cuib pentru bătrânețe. Acum e pe ducă, bietul de el, nu mai este în toate mințile. E un *chibani*¹ care se stinge în tăcere. N-am fost chiar un cadou pentru el. Nu s-a plâns însă niciodată, spunea zâmbind: Într-o zi o să fii bărbat. Unul după altul, băieții lui s-au dus, patru au murit, de boală sau în accidente de muncă, iar ultimii trei sunt pe undeva, care pe-acolo, în Algeria, care prin alte părți, în Golf sau în Libia, ducându-se unde îi poartă șantierele, alergând să țină pasul cu viața. Se poate spune că sunt pierduți, nu vin niciodată, nu scriu, nu telefonează. Poate că au murit și ei. Până la urmă, unchiul Ali nu mă mai are decât pe mine. Pe tata nu l-am mai revăzut. Nu m-am mai întors în Algeria, iar el n-a

1. În araba maghrebiană, *chibani* înseamnă „bătrân“, dar în Franța acest termen îi desemnează pe vechii muncitori imigranți, în general din Maghreb, ajunși pensionari imigranți, și care încă de la început au avut un statut aparte, defavorizat în raport cu omologii lor din fosta metropolă.

venit niciodată în Franța. Nu voia să ne întoarcem la țară, spunea: Mai târziu, om vedea. Mama a venit aici de trei ori câte cincisprezece zile pe care și le-a petrecut plângând. Nu ne înțelegeam, era stupid, ea vorbea în berberă, în vreme ce noi bălmăjeam într-o biată arabă de periferie și într-o germană încropită, din care ea nu știa decât foarte puțin, iar noi niște frânturi de cuvinte. Ne zâmbeam repetând *Ya, ya, gut, labesse, azul*, toate bune, *genau*, cool, dar tu. Rachel s-a dus o dată în țară, ca să mă aducă pe mine în Franța. Tata nu a ieșit niciodată din sat. E ciudat, dar poveștile de familie sunt întotdeauna ciudate, nu le cunoaștem, deci nici nu le dăm atenție. După liceu, unde a făcut germana din spirit de familie și engleză pentru că trebuia, Rachel a urmat o școală de ingineri la Nantes. Eu n-am avut șansa asta, abia dacă am reușit să termin școala primară. Mi-au pus o poveste în cârcă, cum că aș fi spart dulapul directorului, și m-au dat afară din școală. Mi-am croit propriul drum, m-am târât de colo-colo, mici stagii, joburi mărunte, vânzări la mâna a doua, moschee, tribunal. Cu tovarășii mei eram ca peștii în apă, navigam lăsându-ne purtați de curenți și de pofte. Uneori ne prindeau, dar cel mai adesea ne eliberau imediat. Profitam și noi înainte de a atinge vârsta legală la care să putem fi băgați la pârnaie. Am trecut prin fața tuturor comisiilor, dar până la urmă toate-au uitat de mine. Nu mă plâng, așa a fost să fie. Așa e soarta, *mektoub*, cum spun arabii bătrâni din cartier. Între prieteni îți spui cam așa: Vitregia e cel mai bun dascăl, pericolul îl creează pe bărbat, vigoarea ți-o faci cu pumnul...

La douăzeci și cinci de ani, Rachel a primit cetățenia franceză. O dat o petrecere trăsnit. Ophélie și mama ei,

înnebunită după Frontul Național¹, nu mai aveau nici un motiv să amâne căsătoria. Algerian și german, francez totuși, și inginer în plus, le spuneau ele celor dornici să știe. Încă o petrecere. Trebuie spus că Rachel și Ophélie fuseseră împreună de când erau mici, mama Wenda îl tot izgonise, dar văzuse cum el crește devenind tot mai serios și mai politicos. În plus, era mai blond și avea ochi albaștri, spre deosebire de Ophélie, care era șatenă cu ochi negri. Latura germană a lui Rachel, pe care o moștenise în totalitate de la tatăl nostru, și latura de albină a lui Ophélie au făcut restul. Viața lor era ca o partitură: nu trebuia decât să învârti manivela. Uneori, îi invidiam, alteori, îmi venea să-i omor ca să le curm suferința. Îi evitam ca să nu ne certăm. Când treceam pe la ei, se uitau în jur de parcă un taifun se apropia de cuibușorul lor. Ophélie mergea înaintea mea peste tot unde mă duceam și mai trecea încă o dată după, ca să verifice.

După ce a primit naturalizarea, Rachel mi-a spus: Acum o să mă ocup și de-a ta, nu poți să rămâi așa, un electron liber. Am dat din umeri: Nu-mi pasă, fă ce vrei. Și a făcut. Într-o bună zi a trecut prin cartier, m-a pus să iscălesc niște hârtii, iar după un an a trecut din nou spunându-mi: Bine-ai venit printre noi, tocmai ți-a fost semnat decretul. Mi-a explicat că patronul lui pusese o vorbă bună în niște cercuri înalte. M-a invitat într-un mare restaurant din Paris, pe undeva pe lângă Place de

1. *Front National* (FN) este un cunoscut partid politic francez naționalist foarte apropiat de extrema dreaptă, înființat în 1972 de Jean-Marie Le Pen. Din 2018, Frontul Național și-a schimbat denumirea în Adunarea Națională (*Rassemblement National*).

la Nation. Dar nu pentru a sărbători actele mele, ci pentru a-mi citi îndatoririle cu care veneau la pachet. Astfel încât nici n-am stat bine să-ngurgitez desertul și i-am spus Pa.

Am aranjat cu domnul Vincent și mi-am luat o lună de concediu plătit. Era drăguț din partea lui, nu mun-cisem decât trei zile într-un loc, alte cinci zile în altul, și nu terminasem de reparat nici măcar mașina care îmi fusese încredințată. M-a acoperit în fața serviciilor sociale ale primăriei care plăteau pentru stagiul meu.

Simțeam nevoia să stau singur în văgăuna mea. Ajun-sesem în stadiul în care nu mai poți să suporti lumea decât dacă te rupi de ea și te cufunzi în propria ta suferință. Am citit și am răscitit jurnalul lui Rachel. Era atât de copleșitor, atât de întunecat, că nu-i vedeam capătul. Și dintr-odată, eu, care aveam oroare de-așa ceva, am început să scriu ca un apucat. După care am început să alerg în toate direcțiile. Nu doresc nimănui să treacă prin ce-am trecut eu.